

3. Tsiuniak O., Iliichuk L., Riznyk V., Kondur O. Professional values of a modern teacher as the basis for ensuring the quality of education during war conditions. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2024. Vol. 11. № 3. С. 68–74. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.11.3.68-74>

**Ореста КАРПЕНКО,
Марія ЧЕПІЛЬ**
Дрогобич

ПРОФЕСІЙНІ ПЛАНИ СТУДЕНТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Війна в Україні стала серйозним випробуванням для молоді, зокрема для студентів. Їм доводиться не тільки змінювати свої звичні навчальні плани, але й шукати нові способи адаптації до умов постійної невизначеності та загрози. Важливим завданням у воєнний час є забезпечення захисту всіх студентів, викладачів і адміністративного персоналу [2]. Ефективні заходи безпеки можуть гарантувати нормальний перебіг освітнього процесу навіть у складних умовах.

Війна призводить до значних змін у системі освіти, зокрема оновлення навчальних програм, форм і методів навчання та фінансування. Організація навчання у воєнний час потребує вдосконалення стратегій і методів, які уможливають ефективну передачу знань і розвиток студентів [4]. Це може включати використання дистанційного навчання, асинхронної комунікації та інших інноваційних методів. Крім того, важливо враховувати психологічні аспекти впливу війни на здобувачів. Стрес, тривога та посттравматичний стресовий розлад можуть стати серйозними перешкодами ефективному навчанню та особистісному розвитку студентів. Безпека, психологічний стан та майбутнє працевлаштування стали ключовими питаннями, які турбують кожного студента [1], [3]. Ці обставини змушують їх переосмислювати свої життєві цілі та шукати шляхи реалізації в нових реаліях.

Незважаючи на складнощі, багато студентів проявляють вражаючу стійкість та готовність боротися за своє майбутнє. Важливо зазначити, що війна не тільки руйнує, але й створює нові можливості для саморозвитку та професійного зростання.

Ми провели дослідження з метою діагностики освітньо-професійних планів студентів педагогічних спеціальностей та аналізу стратегій побудови їхнього майбутнього в умовах війни. У дослідженні взяли участь 569 здобувачів освіти з Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, ДДПУ імені Івана Франка та Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Серед них 384 студенти (67,49 %) навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, а 185 студентів (32,51 %) – на другому (магістерському).

З огляду на мету дослідження, сформулювали дослідницькі питання та проаналізували результати, що стосуються професійних планів студентів.

Більшість респондентів часто замислюються про своє майбутнє. Після завершення навчання вони планують працевлаштуватися, хоча деякі висловлюють бажання поєднувати роботу з навчанням у ЗВО або повністю присвятити себе навчанню. Лише невелика кількість студентів планують присвятити себе сім'ї та не працювати, причому такі наміри не обмежуються лише жінками.

64 % опитаних студентів мають чіткі кар'єрні плани. Цей високий відсоток може здатися несподіваним, враховуючи війну та мінливість ринку праці. З одного боку, це свідчить про рішучість студентів, а з іншого – може обмежувати їхні можливості.

Цікавим висновком є те, що 76 % опитаних не планують виїжджати за кордон. Респонденти вказували, що зазвичай радяться з батьками, родичами, друзями та колегами, але рідко звертаються до консультантів або викладачів. Це свідчить про низьку готовність студентів звертатися за допомогою до викладачів у плануванні свого майбутнього.

Оптимізм є важливим фактором для досягнення цілей. Більшість студентів впевнені у своїх можливостях, хоча й усвідомлюють, що це буде нелегко. Вони вказують на зовнішні фактори, такі як політична ситуація, як на основні перешкоди.

Деякі студенти вбачають труднощі у власних особистих якостях. 56 % магістрантів мають досвід роботи, що є важливим фактором для працевлаштування. Студенти планують шукати роботу на місцевому ринку праці та очікують, що вона принесе їм задоволення, можливості для розвитку та стабільність.

Дослідження порушує питання про роль кар'єрного консультування та профорієнтації в умовах війни. Забезпечення якісного онлайн-консультування для молодих українців, як в Україні, так і за кордоном, є важливим. Також необхідно створити консультаційні служби в соціальних мережах для людей з інвалідністю. Війна та невизначеність на ринку праці ускладнюють перехід молодих українців до дорослого життя.

Невизначеність, спричинена трансформацією ринку праці та тривалою війною, створює надзвичайно складні умови для молодих українців. Їхній шлях до успішної інтеграції на ринку праці може виявитися значно складнішим у порівнянні з ровесниками з інших європейських країн. Війна спричиняє глибокі зміни в системі освіти, вимагаючи не лише оновлення навчальних програм, але й переосмислення форм і методів навчання, а також адаптації фінансування до нових реалій.

У цей неспокійний час першочерговим завданням є забезпечення безпеки всіх учасників освітнього процесу: студентів, викладачів, адміністративного персоналу. Впровадження ефективних заходів безпеки виступає запорукою безперервного та якісного освітнього процесу, навіть у найскладніших обставинах. Організація навчання студентів в умовах війни вимагає розробки та впровадження інноваційних стратегій і методів, що забезпечують ефективну передачу знань та всебічний розвиток студентів. Це може включати широке використання дистанційного навчання, асинхронної комунікації та інших сучасних технологій.

Під час емпіричного дослідження було проаналізовано п'ять особистісних вимірів студентів, згідно з моделлю «Велика п'ятірка»: екстраверсія, сумлінність, злагода, емоційна стабільність та відкритість до досвіду. Результати показали, що студенти соціально-гуманітарних спеціальностей демонструють найвищі показники сумлінності та злагоди, тоді як емоційна стабільність оцінюється найнижче. Між більшістю особистісних вимірів спостерігаються статистично значущі, переважно

позитивні, кореляції, хоча зв'язки між окремими вимірами є слабкими. Помірний зв'язок виявлено між екстраверсією та відкритістю до нового досвіду, а також між злагодою та сумлінністю. Це свідчить про те, що екстраверти більш схильні до нового досвіду, а сумлінні студенти – до злагоди.

Особливу увагу треба надати психологічним аспектам впливу війни на студентів. Стрес, тривога та посттравматичний стресовий розлад можуть стати серйозними перешкодами для ефективного навчання та особистісного зростання. Тому надання комплексної психологічної та соціально-педагогічної підтримки є невід'ємною частиною управління закладом вищої освіти в умовах війни. Це включає в себе:

- організацію психологічних консультацій та тренінгів для студентів та викладачів;
- створення безпечного та підтримувального освітнього середовища;
- адаптацію навчальних програм з урахуванням психологічного стану студентів;
- забезпечення доступу до ресурсів та інформації, що допомагають впоратися зі стресом;
- залучення волонтерів та громадських організацій для надання додаткової підтримки.

Враховуючи вищезазначене, ЗВО повинні активно співпрацювати з психологами, соціальними працівниками та іншими фахівцями, щоб забезпечити всебічну підтримку студентів у цей складний період.

Отже, можемо стверджувати, що війна суттєво впливає на професійні плани студентів, змушуючи їх переоцінювати свої пріоритети та цілі. Однак незважаючи на труднощі воєнного часу, багато студентів зберігають оптимізм і рішучість у досягненні успіху, знаходячи нові шляхи для особистого та професійного розвитку. Вони активно використовують наявні можливості та власний потенціал для реалізації своїх цілей в умовах війни.

Проведене дослідження порушує низку важливих питань, зокрема роль кар'єрного консультування у підтримці людей, які виходять на ринок праці, у плануванні їхньої освітньої та професійної кар'єри, а також профорієнтацію молоді, яка вступає в доросле життя в умовах війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ваколя З., Попадич Б. Вибір технологій навчання для розвитку soft skills у студентів закладів вищої освіти під час воєнного стану. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2023. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 91. С. 42–48.

2. Галів М., Свйонтик О. Освіта як складова національної безпеки України в умовах сучасної російсько-української війни: правові засади, проблеми, досвід і завдання. *Молодь і ринок*. 2023. № 3. С. 25–31.

3. Піменова О., Гапончук О. Мотивація до навчання студентів в умовах воєнного стану. *Габітус*. 2023. Вип. 47. С. 36–39.

4. Шевчук Г. Освітній процес в умовах війни: завдання і компетентності сучасного викладача. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 61(2). С. 168–171.

*Владислав ЛЕВКОВИЧ,
Олександр ЛЕВИЦЬКИЙ,
Артур САНАЙКО
Дрогобич*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Перебіг сучасних воєн у світі про необхідність врахування різних аспектів, таких як соціокультурні, політичні, інформаційні, економічні та геополітичні. Соціокультурні розбіжності можуть відіграти важливу роль у виникненні конфліктів і визначенні їхнього характеру. Релігійні, етнічні та культурні відмінності можуть призводити до напруженості та конфліктів між групами населення. Політичні амбіції та інтереси часто є важливими причинами конфліктів. Боротьба за владу, територіальні претензії та вплив на міжнародну сцену можуть призвести до військових конфліктів. Економічні інтереси можуть також впливати на конфлікти. Ресурси, які розміщені на